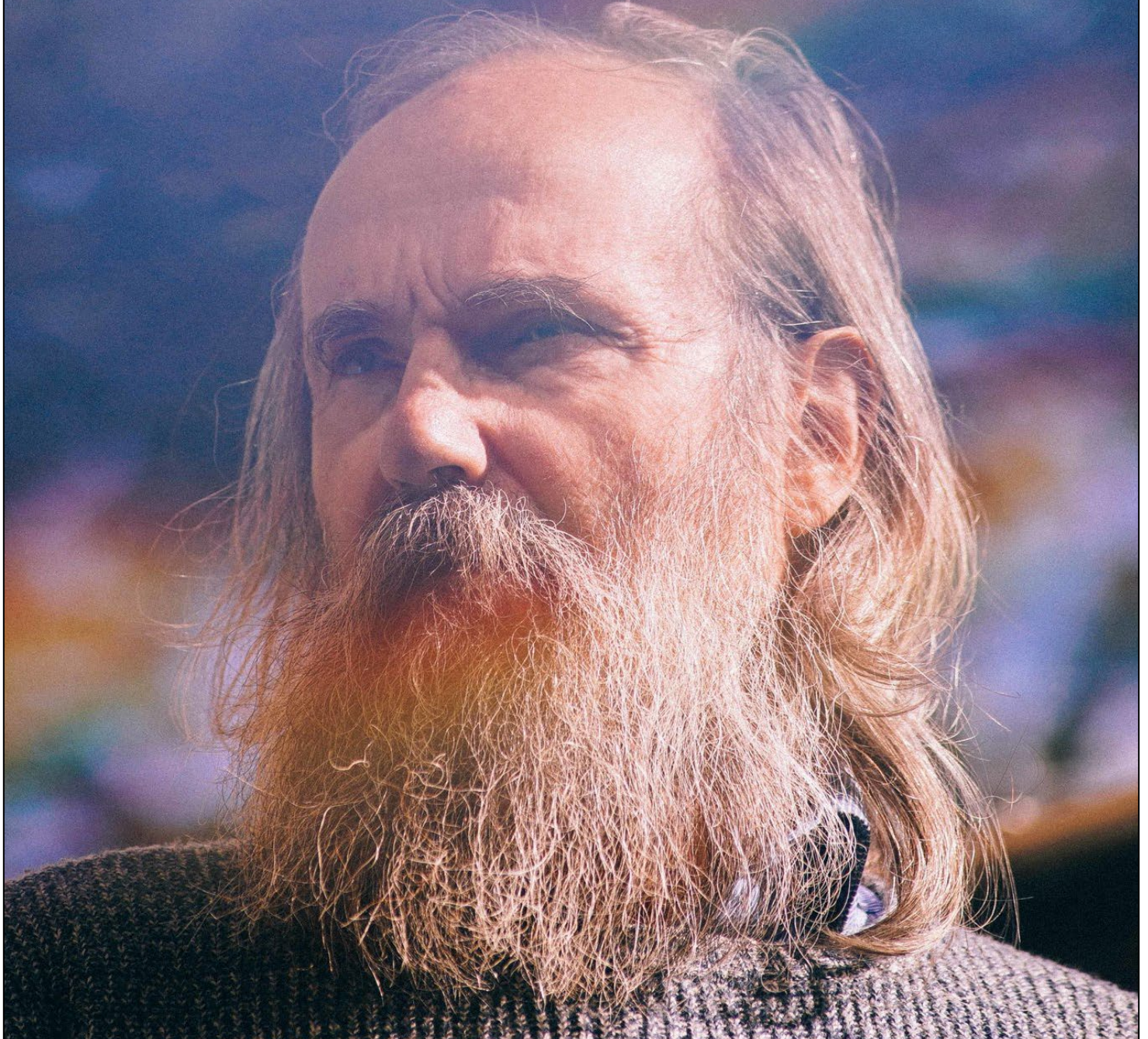

Читати усі випуски
«Порогів» онлайн
за QR посиланням або на:
ukrajinci.cz/casopis-porohy

ЛЮБОМИР МЕЛЬНИК, УКРАЇНСЬКИЙ КОМПОЗИТОР ТА НАЙШВИДШИЙ ПІАНИСТ СВІТУ:

*"...під Путіним вони загубили все, що є хоч
якесь добре, і не лишилося нічого, крім сміття..."*

2-7

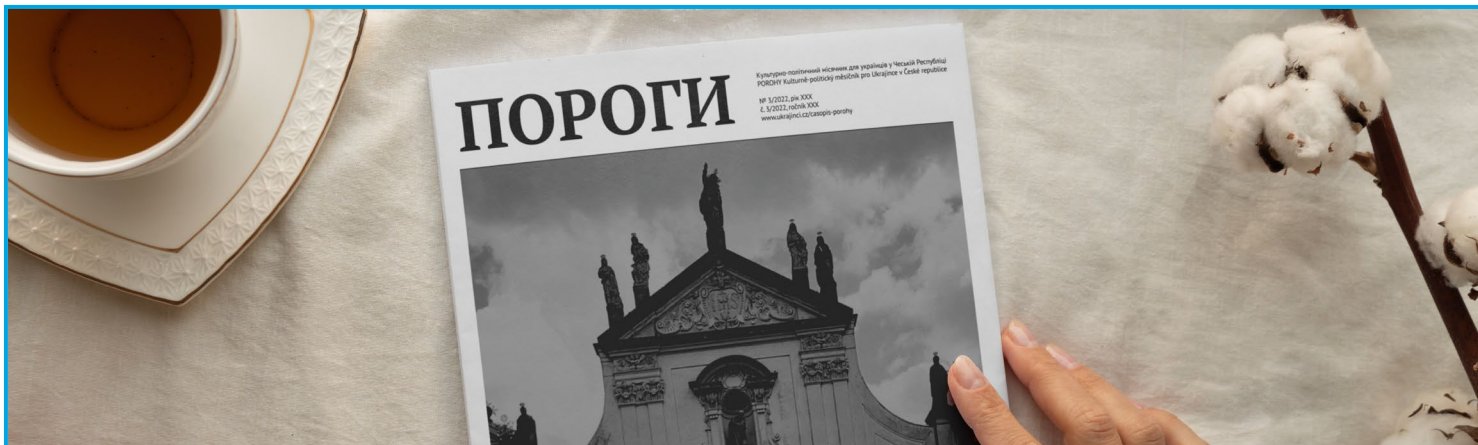
Колонка в соцмережі: Бутерброд на гастролях в Празі; Хроніки громади; Культура: концерти, виставки в Празі

8-13

Уряди: пенсія для українців в Чехії; Ексклюзивне інтерв'ю для часопису Пороги: Любомир Мельник.

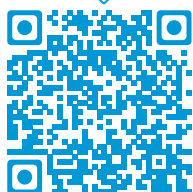
14-22

Соціалізація: Креативно інклюзія; Освіта; Здоров'я: Кліщовий енцефаліт; Політика: Чи НАТО запросить Україну?

ПЕРЕДПЛАТА МІСЯЧНИКА «ПОРОГИ» ВСЬОГО ЗА **500 CZK / РІК** РАЗОМ З ПОШТОВОЮ ПЕРЕСИЛКОЮ.

Посилання
на формуляр

Замовити часопис можна таким чином:
вислати кошти на рахунок: **1925774379/0800**
і повідомити редакцію про оплату
та адресу замовника.

Інформація: uicr@centrum.cz
або на: ukrajinci.cz/ua/casopis-porohy

QR Platba

PRAGUE MAIDAN

УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР NUSLE
ЦЕНТР ДОПОМОГИ УКРАЇНІ

- Празький Майдан" є неприбутковою організацією, яка веде просвітницьку діяльність, допомагає в адаптації та інтеграції людей до чеського культурного, економічного, правового та суспільного життя.
- Український Центр Nusle, який було створено після початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну, допомагає українським біженцям у пошуку житла, працевлаштування, медичної підтримки, навчання дітей, а також надає консультації, психологічну та соціальну підтримку.
- Центр також приймає та відправляє гуманітарну допомогу, а також надає безпосередню допомогу українським військовим, госпіталям, лікарням у зоні активних бойових дій.

Pražský Majdan, z.s.

office@maidan.cz

UA | + 420 602 243 980
CZ | + 420 775 781 997

Táborská 500 / 30, Praha 4
ПО-ПТ 10:00-18:00, СБ 10:00-17:00

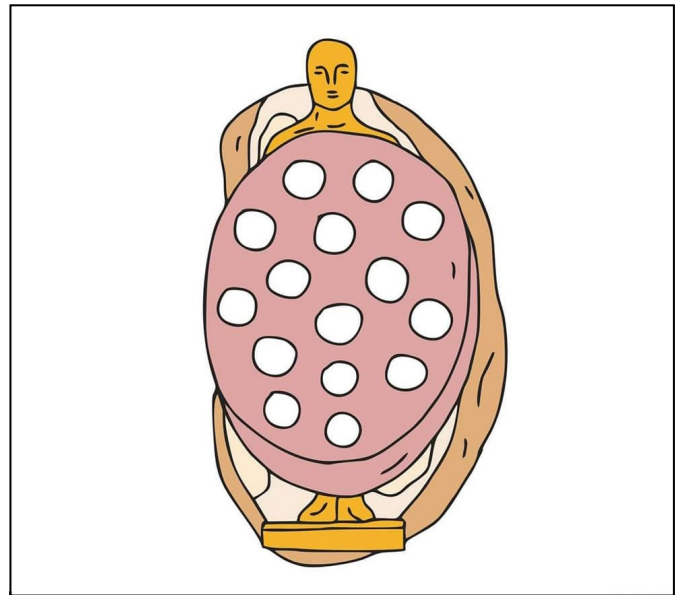
БУТЕРБРОД НА ГАСТРОЛЯХ В ПРАЗІ

Текст: **ОЛЕКСІЙ СЕВРУК**

Празькі росіяни зробили у травні на Старомнестській площі інсталяцію: контейнер, який ізсередини має нагадувати камеру російського політичного в'язня **Алексея Навального**. Українські активістки дещо покращили цю експозицію, поклавши всередину принесений бутерброд, щоб таким чином нагадати деякі попередні висловлювання цього російського політика.

Відомо, що ще перед своїм ув'язненням Навальний казав, наприклад, що Крим – це не бутерброд, щоб його туди сюди повертати, або, що українці мають змиритися з втраченою Криму. Навальний був несправедливо засуджений, це понад усі сумніви. Проте, сьогодні це передусім мільйони українців, які через Росію зазнають різну міру страждань. У цьому контексті доля ВІП в'язня, Кремлю, на якого зосереджена увага всього світа, не виглядає ніяк особливо зворушливо. Тим більше, що його висловлювання, виголошені з позиції морального авторитета, співстворювали клімат, що призвів до війни. Це добре, що Навальний недавно змінив свою думку щодо територіальної цілісності України. Проте українці мають повне право відчувати до нього (як зрештою й до всього російського) недовіру. На що цілком культивовано вказали у Празі: ніщо не забуто, стежимо за тим, що відбувається, ми не звикли створювати кумирів у політиці.

Відновлення довіри до всього російського, включно з опозицією, буде нелегке, або ж і цілком неможливе. Побічним ефектом невинного перформансу з бутербродом було зривання масок з великої кількості так званих ліберальних росіян. Окрім повчань та образ, що посипалися в українських активісток у соцмережах, з'явилася, наприклад, петиція, яка вимагала депортувати жінок з Чехії. Проте лунали й проголошення більшого калібру. Мовляв, Путін робить добре, що зменшує кількість таких дурних

Ілюстрація: *Олександр Грехов*

і непотрібних людей (тобто українців) у світі. Здавалося, що «хороші» росіяни вирішили усім нам нагадати, що вони нічим принципово не відрізняються від «поганих». Хіба що тим, що поки безпосередньо не вбивають українців. Лише вважають їх за меншовагартістних. Як тут не згадати советську а згодом російську дисидентку Валерію Новодворську. Саме вона в інтерв'ю для радіо ще в далекому 2011 році сказала, що якщо маси підуть за Навальним, Росію в майбутньому очікує фашизм. Треба додати, що єдиною альтернативою до російського фашизму є розпад і цілковите переформатування цієї потвори. Тільки тоді народи Євразії, включно з росіянами, отримають свій шанс на свободу і демократію. ■

Пороги – культурно-політичний часопис для українців у Чеській Республіці. Виходить 12 разів на рік. № 5/2023, рік XXX. Підписано до друку 8 червня 2023 року. **Ел. пошта:** uicr@centrum.cz. **Інтернет-адреса:** www.ukrajinci.cz/ua/casopys-porohy/, реєстрація: МК ЧР/7044. **Номер готували:** Богдан Райчинець, Ельвіра Божані, Олексій Севрук, Анатолій Крат, Тетяна Пилипчук. Використовуються повідомлення прес-служб посольств, інформангентств та ілюстрації з відкритих джерел. **Художнє оформлення та верстка:** Тетяна Пилипчук, www.plttn.com. За достовірність викладених фактів відповідає автор статті. Редакція має право скорочувати матеріали і не поділяти поглядів автора. Часопис друкується із фінансовою допомогою Міністерства культури ЧР. **Видає:** «Українська ініціатива в ЧР», Воцелова 3, Прага 2, ід. номер: 60448296; **контакт:** uicr@centrum.cz, www.ukrajinci.cz; Facebook.com/ukrajinska.uicr; **розрахунковий рахунок:** 1925774379/0800.

Porohy – kulturně-politický časopis pro Ukrajince v České republice. Vychází 12krát ročně. Název je odvozen od ukrajinského «porih» – práh, říční práh. Číslo 5/2023, ročník XXX. Uzávěrka: 8. června 2023. **E-mail:** uicr@centrum.cz, **web:** www.ukrajinci.cz/cs/casopis-porohy/, registrační číslo: MK ČR/7044. **Číslo připravili:** Bohdan Rajčinec; Elvira Bozhani, Oleksij Sevruk, Anatolij Krát, Tetana Pylypčuk. Používáme tiskové zprávy velvyslanectví, informačních agentur a ilustrace z otevřených zdrojů. **Grafika:** Tetana Pylypčuk, www.plttn.com. Za pravdivost uvedených informací je zodpovědný autor článku. Redakce může krátit text a neshodovat se s názory autora. Časopis vychází s finanční podporou Ministerstva kultury ČR. Vydává: Ukrajinská Inicijativa v ČR, z.s., Vocelova 3, Praha 2, IČO: 60448296, **kontakt:** uicr@centrum.cz, www.ukrajinci.cz.; Facebook.com/ukrajinska.uicr, **číslo účtu:** 1925774379/0800.

ЗА 14 РОКІВ ЗЕЛЕНСЬКИЙ ПЕРШИЙ ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ, ЯКИЙ ВІДВІДАВ ЧЕХІЮ

Президент України Володимир Зеленський приїхав 6 липня із візитом до Чеської Республіки. Напередодні Зеленський побував у Болгарії, після Чехії його очікують у Туреччині. Про що говорили Володимир Зеленський та Петр Павел? Яких домовленостей вдалося досягти?

Зеленський прибув до Праги приблизно о 19:54, пізніше, ніж очікувалося. До його приїзду було вжито неймовірні заходи безпеки. Десятки людей з українськими та чеськими прапорами й плакатом “Україна в НАТО” зібралися перед Празьким градом, щоби привітати Володимира Зеленського. Колону з Президентом зустріли вигуками. Далі лунав гімн України, після чого люди вигукнули гасло “Слава Україні!” і Зеленський відповів “Героям слава!”. Також лунав чеський гімн, після чого обидва Президенти пішли на перемовини й далі зустрілися з журналістами.

“Ані Зеленський, ані Україна не будуть самі, ми їх підтримуватимемо стільки, скільки буде потрібно”, – такими словами розпочав пресконференцію Петр Павел. Павел розповів, що Чехія, приватні компанії та чеські громадяни загалом передали Україні 45 мільярдів крон на допомогу у війні з РФ. Крім того, також надали 676 одиниць важкої техніки та ППО, 4,2 мільйона боєприпасів середнього та великого калібру та іншу техніку,

обладнання, запчастини й паливо. Чеський Президент сказав, що не бачить інше вирішення, ніж український успіх. Він також наголосив на подальшій підтримці України та післявоєнній співпраці. “Ми повинні бачити відновлення України, як можливість для Чехії та чеських компаній. Наприклад, наступного тижня чеські компанії та підприємців поїдуть в Україну для обговорень”.

Петр Павел згадав і майбутній саміт НАТО. Він сказав, що головна тема – це передусім Україна.

Чеський президент підсумував, що членство в НАТО чи в ЄС не може бути автоматичним, цьому передую виконання багатьох умов. Він оцінити рівень реформ в Україні.

Володимир Зеленський розпочав промову з подяки чеському Прези-

денту та народу. Він сказав, що встигли багато чого обговорити. Зокрема, спільну безпеку та співпрацю, а також ситуацію на Запорізькій АЕС. Окремо Президенти зупинилися на поширенні російської пропаганди в Європі. “Від цього треба захищатися”, – підсумував Зеленський.

Не оминули й український контрнаступ, що наразі триває на декількох напрямках. “Що стосується контрнаступу, ми наступаємо, ініціатива у нас, наступ нешвидкий. Але ми йдемо вперед, а не рухаємося назад, як Росія”, – підсумував Володимир Зеленський. Петр Павел нагадав, що раніше казав, Україна матиме один шанс на контрнаступ цього року. “Тому ми маємо зробити все, щоби Україна була успішна в цьому контрнаступі”. ■

proukrainu.blesk.cz

УКРАЇНЦІ ПРАГИ ЗВЕРНУЛИ УВАГУ СВІТУ НА ЧЕРГОВИЙ ТЕРАКТ РОСІЇ

У чеській столиці відбувся мітинг-перформанс, метою якого було акцентувати увагу всього світу до трагедії, яку зазнав південь України через теракт Росії. Про це у Фейсбукці повідомляє посольство України в Чехії. Внаслідок цієї катастрофи тисячі людей втратили домівки та перебувають у постійній небезпеці внаслідок підризу російськими терористами Каховської ГЕС – теракту, який росіяни скоїли проти цивільного населення України. «Світ має рішуче реагувати на наймасштабнішу екологічну катастрофу», – йдеться у дописі посольства. ■ **Пороги**

ПОДІЯ, ЩО ПОРУШИЛА ЧИМАЛО ПРОБЛЕМ

Прекрасно розумію, що локальні новини міста Брна не мають такої ж ваги, як усе те велике і страшне, що падає на нас щодня із українськими новинами.

Та все ж хочу розповісти, бо – видається мені – йдеться про якусь більшу тенденцію, ніж окрема подія.

У суботу ввечері в людному місці Брна сталася сутичка, в результаті якої померла людина. Це майже вся інформація, відома офіційно. Неофіційно ж: після того, як група ромів неадекватно поведилася в трамваї, з ними в конфлікт вступив українець, який ножем поранив двох ромів, один із яких загинув.

Ця подія сколихнула як ромську, так українську громади. Пристрасті не вщухають і навряд чи вщухнуть найближчим часом.

Подія відкрила багато за давних проблем. У самому чеському суспільстві, що – попри доволі активні спроби – все не може знайти місця ромській меншині і часто ставиться до неї із почуттями неприязні і страху. У ромській спільноті – розколотій і часом дезорієнтованій (окремий аспект - низька освіченість ромів та їхня віра у дезінформації, наприклад, у те, що путін молодець, а українці фашисти). У ставленні ромів до укра-

їнців, повному настороженості через конкуренцію у робочих місцях і соціальних пільгах. В українській громаді, яка наповнена страхом і забобонами, часто не готова мислити критично і виважено, виснажена емоційно. На все накладається, звісно, медіальне викривлення, фейки, маніпуляції та бажання підживити конфлікти, що ослабили б усі сторони. Проросійські партії і громадяни, звісно, не сплять.

Приїзд українців у Чехії відкрив тут багато проблем, які були і раніше. Просто зараз вони стали гострішими, а українці - включеними у них. На мою думку, це частина великої війни. Війни, що хоч і точиться безпосе-

редньо на нашій землі, але вже далеко-далеко вийшла за її межі.

Ну і трохи статистики: в Чехії проживає орієнтовно 250 тисяч ромів, орієнтовно 325 тисяч українців отримали тимчасовий захист (реально тут українців ще більше – бо є ті, хто живе вже давно і їх немало). Це на 10 млн населення.

На мапі Чехії є місця, де проживає найбільше ромів. Зокрема там є і Брно. Українці також домінують насамперед у великих містах. ■

Ірина ЗАБІЯКА, перекладачка, богемістка, координаторка з питань освіти в Українському центрі Брно.

ФОЛЬКЛОРНА МОЗАІКА В ПРАЗІ

17-18 червня, за участі українських дитячих колективів з України, Німеччини, Польщі та Чехії, відбувся в Празі фестиваль Фольклорна мозаїка. Акцію підтримали Мерія м. Прага, Будинок нацменшин, Посольство України та інші. Журі оцінили вміння молодих

виконавців. Галаконцерт в театрі Image Black Light Theatre розіграв кольорову мозаїку старших танцюристів і найменших дітей. Ведучі вміло проводили свою роботу. Програму збагатили Ниточка родоводу з Градця Кралове та Тріо Ігніс. "Дякуємо Джере-

лу за організацію свята, до наступних зустрічей", лунало зі сцени. Фестиваль дав відчуття, що, не зважаючи на всі складнощі, українські громади Європи мають сильне бажання підтримувати Україну і передусім дітей, які внаслідок війни опинилися поза її межами. ■

УКРАЇНСЬКА «РЕДАКЦІЯ» ВИРУШАЄ НА КІНОФЕСТИВАЛЬ ДО КАРЛОВИХ ВАР

Платформа Eastern Promises 57-го Карловарського міжнародного кінофестивалю оголосила 27 обраних кінопроектів, які будуть представлені на презентаціях Works in Progress, Works in Development – Feature Launch і First Cut+ Works in Progress.

Серед 11 ігрових і документальних повнометражних фільмів на пізній стадії виробництва є українська стрічка, повідомляють організатори. Ці фільми з країн Центральної та Східної Європи, Балкан, колишнього Радянського Союзу, Близького Сходу та Північної Африки змагаються за нагороди загальною вартістю 100 тисяч євро.

Фільм українською мовою під робочою назвою «Редакція» спільного виробництва України, Німеччини, Чехії та Словаччини режисера Романа Бондарчука запланований для релізу першого лютого наступного року. Драма з елементами комедії

розповідає про одну з найбільш гострих проблем цифрової ери – життя людини серед заангажованих ЗМІ та всюдисущих соцмереж. Авторам, як зазначається у пресрелізі, наразі бракує дистриб'ютора, торгового агента та фестивальної історії.

Головний герой української кінострічки Юра, молодий співробіт-

ник природничого музею, вирушає в експедицію на пошуки рідкісного ховраха, але стає свідком підпалу лісу. Він приносить фото підпалювачів у редакцію місцевої газети й за збігом обставин лишається в ній працювати. Юра починає власне розслідування, кому вигідні підпали та чому горять ліси. ■ **Пороги**

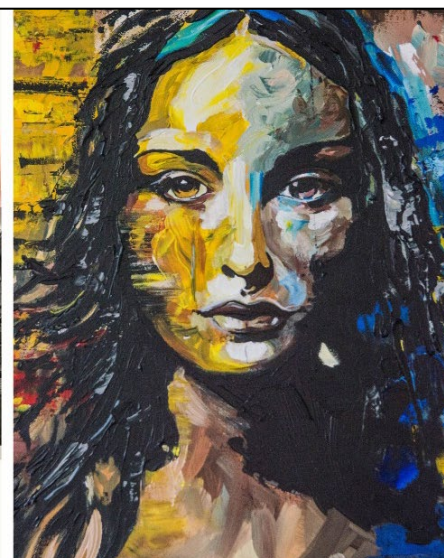
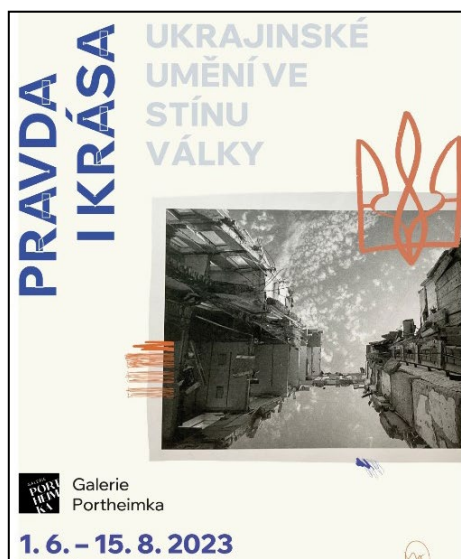
ВИСТАВКА “ПРАВДА ТА КРАСА: УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО В ТІНІ ВІЙНИ” ВІДКРИТА В ПРАЗІ ДО 15 СЕРПНЯ

Виставка чеських воєнних фотографів та українських майстрів відкрита в Празі і працюватиме до 15 серпня 2023 року. “Правда та краса: українське мистецтво в тіні війни” – так називається простір, в якому представлені епізоди жаклих наслідків війни в Україні. Можливість відвідати творчий простір з унікальними авторськими роботами є у всіх бажаних.

Подія: “PRAVDA I KRASA: UKRAJINSKE UMENI VE STINU VALKY”. З такою назвою стартувала мистецька подія у Празі, яка стосується висвітлення жаклих подій в Україні, а разом з тим презентації витворів мистецтва як символів незламності попри все, що відбувається.

Де: галерея Letohrádku Portheimka. Адреса: Matoušova, 150 00 Praha 5-Smíchov.

Коли: з 31.06 до 15.08. Щодня крім понеділка з 13.00 до 18.00.

Чеські воєнні фотографи та українські майстри реалізували на одному просторі ідею об'єднати свої роботи, в яких закарбовано мить реальних подій під час війни в Україні. А разом з тим представили в одному

просторі авторські композиції митців, які продовжують творити українське, незважаючи на бажання ворога здійснити тотальну руйнацію і знищення нашої культури, народу, цінностей. ■ proukrainu.blesk.cz

ЛЮБОМИР МЕЛЬНИК ВИСТУПИТЬ В ПРАЗІ З МАЛИМ КАМЕРНИМ КОНЦЕРТОМ У ПІДТРИМКУ УКРАЇНИ

Унікальний стиль Любомира Мельника "континуальна музика" виборів для нього звання найшвидшого піаніста в світі, проте це не зовсім про швидкість, а скоріше про трансцендентний медитативний досвід, який утворюється нагромадженням гармоній що пронизують слухача на його концертах.

Любомир Мельник – композитор та піаніст українського походження. Класично навчений і сильно вплинув на рух мінімалізму початку 1970-х років. Він розробив власну унікальну мову для фортепіано, названу на честь принципу збереження безперервного, неперевершеного потоку звуку.

Справжній новатор, який дослідив нові напрямки сучасної музики. Бачити один з його живих виступів – це не що інше, як відкриття нового розумного досвіду. Його акцент

робиться на фактичному звучанні фортепіано, а також на гармонії та мелодії музики.

Любомир є амбасадором української культури, який підтримує Україну словом і ділом, то ж частина коштів від концерту буде переказана на потреби України.

Де: митецька галерея-клуб 3. Берг, на межі Віноград, Жіжкова та Вршовіц. Club 3. Breh, Nitranská 13, 130 00 Praha-Vinohrady.

Коли: в неділю 23 липня о 20:00. Кількість квитків дуже обмежена. ■

Пороги

НОВЕ ТОК-ШОУ «УКРАЇНЦІ ЗА КОРДОНОМ» У ПРАЗЬКІЙ КРИЇВЦІ ТА НА YOUTUBE-КАНАЛІ

Український письменник Анатолій Крат, який вже 17 років мешкає та працює в чеській столиці, розпочав у відомій своєю волонтерською діяльністю Празької Криївці серію авторських ток-шоу «Українці за кордоном».

18 червня присутні мали змогу ознайомитися з останнім романом десятикнижжя київського письменника Олександра Балабка під назвою «Кімоно для Баттерфляй», що присвячений 150-річчю від дня народження славетної української співачки Соломії Крушельницької. Через серію запитань-відповідей перед учасниками заходу відкрилася завіса божественного життя співачки, сповнена злетів і падінь, радощів і страждань жінки, яка своїм талантом уславила Україну на цілий світ.

Натомість 22 червня до Празької Криївки завітала відома українська письменниця Антонія Цвід. Творчо працюючи в Берліні, вона видала у львівському видавництві «Піраміда»

книгу письменницьких розвідок «Темниці Тараса Шевченка. Неймовірні історії кохання». У рамках благодійного туру європейськими країнами, метою якого є підтримка поранених українських воїнів, які перебувають на реабілітації за кордоном, після Берліна і Парижа відвідала і Прагу.

Зібравши до купи резонансні версії біографів Шевченка, які часто не збігаються з офіційною думкою, авторка вирішила показати читачам живий, а не штампований

образ дідугана у смушевій шапці. Крім того, вона кілька років провела в архівах, щоб докопатися до істини щодо цілком ймовірного родоvodu, який бере свій початок від самого... Тараса Шевченка.

Обидві події завершилися автограф-сесіями, а також наступного дня з'явилися у відеозапису молодого українця з Праги Сергія Петрова на популярному відеохостингу на-самперед для тих, хто не мав можливості відвідати ці заходи. ■ **Пороги**

ЯК ВИПЛАЧУВАТИМУТЬ ЧЕСЬКУ ПЕНСІЮ УКРАЇНЦЯМ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ У ЧЕХІЇ?

Як виплачуватимуть чеську пенсію українцям, які тепер працюють, але потім повернуться в Україну? Та як загалом працює соціальне страхування у Чехії?

Підготував: ОЛЕКСАНДРА СІМОЧКО

Уквітні 2003 року Україна та Чехія уклали договір щодо соціального страхування. Договір регулює пенсії, допомогу на випадок хвороби, допомогу з безробіттям та на дитину. Тож з того часу Чехія постійно надсилає пенсії українців, які тут працювали та повернулися в Україну.

50% біженців уже працевлаштовані в Чехії. Це найбільший показник серед європейських країн, повідомила Павла Новотна, очільниця Департаменту притулку та міграційної політики МВС Чехії (ОАМР). Збільшується відсоток тих, хто переходить на основні трудові від-

носини (НРР). Відповідно українці сплачують податки та в майбутньому претендуватимуть на пенсію. Як виплачуватимуть чеську пенсію українцям, які тепер працюють, але потім повернуться в Україну? Та як загалом працює соціальне страхування у Чехії?

Чехи та громадяни інших країн, що тривало проживають тут, мають право на пенсію за вислугу років, якщо застрахований стаж не менше 25 років і людина досягла пенсійного віку або якщо застрахований стаж не менше 15 років і людина досягла не менше 65 років. З 1 січня 2010 року запровадили поступове збільшення стажу з 25 років до 35 років (або з 15 років до 20 років). Це означає, що, наприклад, застраховані особи, що досягли пенсійного віку після 2018 року, матимуть право на пенсію за вислугу років, якщо мають страховий стаж не менше 35 років (або у 20 разі меншого страхового стажу).

Як подати заявку

Державний орган управління – Чеське управління соціального забезпечення – призначає та виплачує пенсії, зокрема, й в Україну тим людям, які працювали в Чехії, але постійно проживають в Україні.

- ✓ Заявки на пенсію для громадян, які постійно проживають у Чехії, можна подати в районних управліннях соціального забезпечення. Якщо у Празі, то – в Празькому управлінні соціального забезпечення.
- ✓ Заяви про призначення пенсії громадянам, які постійно проживають в Україні, можна подати до Пенсійного фонду України.

Для отримання чеської пенсії, пенсіонери, що проживають в Україні, повинні надіслати Чеському управлінні соціального забезпечення – Довідку про проживання. Крім того, впродовж російсько-української війни можна надсилати цей формуляр без офіцій-

ного засвідчення власноручного підпису пенсіонера, поштою або в електронній формі (e-mail) без визнаного електронного підпису. Раніше підпис мав бути офіційно завірений.

Також, якщо біженці, які отримують чеські пенсії, але не мають доступу до свого банківського рахунку в Україні, можуть звернутися до найближчого управління соціального захисту, щоби їм перевели виплати на чеський рахунок. Для цього потрібно заповнити Заяву про забезпечення виплати пенсії перерахуванням на рахунок Чеської Республіки – власник рахунку.

Як виплачуватимуть чеську пенсію українцям

Якщо ви повернетесь в Україну, то період роботи в Чехії вам зарахується до загального стажу. І відповідно Чехія виплачуватиме часткову пенсію відповідно до кількості відпрацьованих років згідно з угодою Чехії та України. Якщо ж людина планує залишитися в Чехії, то таким самим способом стаж в Україні додається до відпрацьованого періоду в Чехії. І Україна виплачуватиме часткову пенсію.

Роботодавець наприкінці кожного року повинен видавати працівнику документ - *evidenční list důchodového rojištění* - підтвердження про стаж. Ці документи важливо зберегти, щоби підтвердити застрахований стаж.

Виплату чеської пенсії можна здійснити декількома способами і це залежить від вибору пенсіонера.

Для громадян з постійним місцем проживання в Чехії пенсія може бути перерахована готівкою на адресу одержувача або на його рахунок, або на спільний рахунок подружжя у фінансовій установі (банк, ощадкаса) в Чехії. Платіж на рахунок у Чехії завжди здійснюється заднім числом у чеській валюті через Чеський національний банк.

Для громадян, які постійно проживають в Україні пенсія може бути перерахована на особовий рахунок одержувача у фінансовій установі України або на рахунок одержувача, або на спільний рахунок подружжя у фінансовій установі (банк, ощадкаса) в Чехії. Виплата на рахунок в Україні здійснюється у вільно конвертованій валюті, завжди заднім числом, у часові проміжки, визначені одержувачем пенсії.

Що таке соціальне страхування?

Щомісяця працівники та підприємці в Чехії сплачують страхові внески,

зокрема, й соціальне страхування. **До внесків соціального страхування входить:**

- ✓ **страхування на випадок хвороби** (обов'язкове для працівників, добровільне для ФОП);
- ✓ **пенсійне страхування** (обов'язкове для працівників та ФОП);
- ✓ **внесок на державну політику зайнятості** (обов'язково сплачується роботодавцем та ФОП).

Хто повинен сплачувати соціальне страхування?

- ✓ роботодавці;
- ✓ працівники (за них внески сплачує роботодавець);
- ✓ ФОП (самозайняті особи), якщо вони в обов'язковому порядку беруть участь у пенсійному страхуванні;
- ✓ особи, які беруть участь у пенсійному страхуванні добровільно.

У Чехії обов'язкові внески за працівників сплачує щомісяця їхній роботодавець. Роботодавець стягує внески, які працівник зобов'язаний сплатити, з його заробітної плати та разом з іншими виплатами надсилає до районного управління соціального забезпечення.

Якщо роботодавець не сплачує внески, це не завдає шкоди конкретному працівникові, і не впливає на його участь у страхуванні та можливе надання допомоги на випадок хвороби чи пенсії.

Як перевірити, чи за мене сплачують соціальне страхування?

- ✓ ви можете перевірити розрахунковий лист (*výplatní páška*), де вказано суму внесків на соціальне страхування, що сплатив роботодавець;
- ✓ або у разі сумнівів – звернутися до управління соціального забезпечення за місцем перебування. ■

VSTUPENKY

LUBOMYR MELNYK

23.07 — CLUB 3.BŘEŇ — 20:00

NITRAŇSK 13, PRAHA 3

СВЯТА ТИСЯЧА

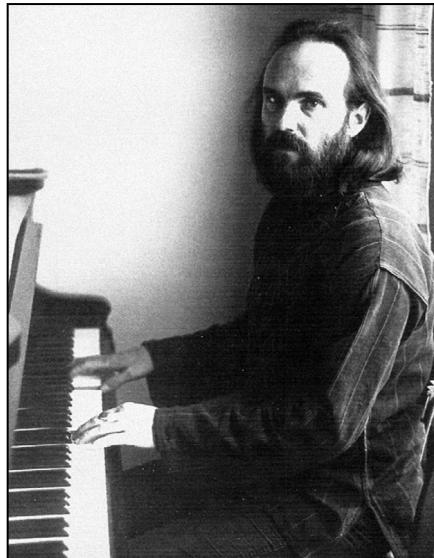
Любомир Мельник, український композитор та піаніст, який має репутацію найшвидшого піаніста світу, в липні дає концерти в Чехії. Автор понад ста творів, Любомир Мельник отримав класичну освіту і увійшов до світової історії музики - на сьогодні у світі немає жодного піаніста, який би міг опанувати цю техніку гри. Чи Україна впливає на творчий доробок музиканта, як пан Мельник сьогодні допомагає у боротьбі України з російською агресією та його думки про споконвічну навалу росія, дізнаємося з інтерв'ю з нашим талановитим земляком.

Спілкувалася: АЛЛА ВЕТРОВЦОВА, ексклюзивно для Порогів

Впресі є чисельні позитивні відгуки про вашу музику та непересічний стиль виконання, про навчання філософії та латині, освіту в католицькому коледжі Святого Павла в провінції Манітоба в Канаді, аспірантуру в університеті Квінс в Кінгстоні та роботу в Паризькій опері в 1973-1978 роках. Проте, не вдалося знайти нічого про ваш життєвий шлях. Чи могли б ви сказати кілька слів про себе, свою родину, коріння?

«Я ціле життя чув, що я українець. Тато прийшов з Коломиї і мама зі Львова. Вони пізналися через другу світову війну. Моя мама в 1945 році десь ходила у полі і бачила, що якісь святі їй показують руками у напрямку заходу. Вона зрозуміла, що це є знак від бога і треба швидко тікати та взяти родину з собою. Та й так вчинила. Маса людей йшла на поїзд до Німеччини, бо всі знали, що більшовики ідуть, нападають на Україну і прийдуть скоро. Це було у 45-му році, на кінець війни. То вони сіли на цей останній поїзд. Цей поїзд був останній, що вийшов з України перед тим, як більшовики замкнули кордони і москалі вжали Україну до себе. Я народився в 1948-му році там, у Німеччині. Досить скоро мої батьки дістали дозвіл поїхати до Канади. Вони пішли разом з тисячами українців.

Коли я був маленький хлопчик, ми мали піаніно у хаті. Важливо розуміти, що ті українці, що прийшли, вони прийшли без нічого. Вони не мали грошей, вони нічого не мали. Проте швидко починали працювати і через три роки ми вже мали піаніно. Бо моя мама дуже любила співати, вона спі-

вала трохи оперу, трохи класичні пісні. І для мене це була чудова річ, чути ту музику, її гарненький голос, і це був початок мого життя, з музикою.

Я почав грати на піаніно в 3-4 роки, в цьому віці я вже зробив маленьку композицію. І мама побачила, що я маю талант до музики. Отримувати лекції я почав досить пізно, у 8 років. Але головна річ, що українські пісні були дуже важливі для мене».

Чи тільки в родинному колі ви присвятились до українських пісень?

«Та українська музика не є лише класичні чи народні пісні, вона є теж від церкви. Не сучасна, але традиційна українська служба Божа. І те все, та музика, для мене була, я би сказав, більш важлива, ніж класична. Але то тяжко сказати, котра більш важлива, бо і класична музика була завжди

важлива для мене. Я слухав дуже багато класичну музику будучи молодим хлопцем, і нічого іншого. А ще я слухав українські народні чи класичні пісні у хорі і музику бандури.

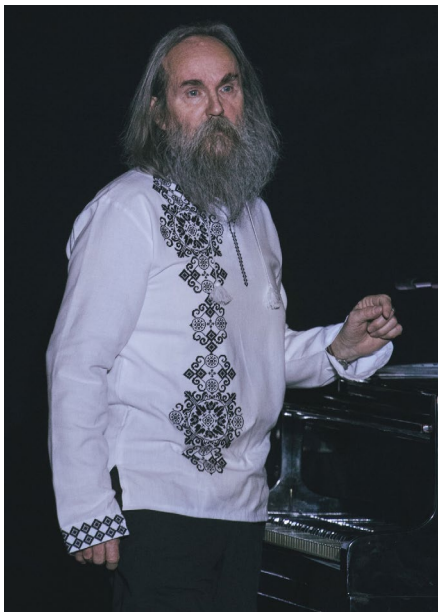
Я не говорив англійською десь до 8 років. Потім, як я вже пішов до школи, я навчився англійській мові. І я ніколи не почувався там дома. Я відчував, що Америка, Канада – не є для мене. Моя душа там не живе. Я цілий час хотів назад, до Європи».

Коли ви вперше завітали на історичну Батьківщину, до України?

«Це було досить пізно, коли відбувався Майдан і я вже був дорослою людиною. Це було вперше, коли я зміг вернутись назад. У 89-му чи 90-му році, я не можу сказати точно, як і всі українці я мав таке відчуття, що Україна буде вільна, що ми повернемо нашу Україну назад, москалі будуть вигнати і ми будемо будувати нашу країну. Це не вийшло, якщо висловитись так політично коректно. І навіть поки не настала ця війна, останні 10 років, тепер ми маємо цей клопіт. Росія фізично нищить життя для всіх українців, навіть, тим, що не живуть там, в Україні. Моє життя відчувається знищеним тепер і немає абсолютно нічого в радість.

Я як починав своє життя з української музики, так тепер і скінчу його на українській темі теж».

Щодо цього важливого періоду у вашій творчості – континуальної музики (ред.: Continuous music) – коли я послухала її вперше, то для мене порівняння прийшло через

літературу, було таке враження, що це як потік свідомості, знаєте, як у творах Джеймса Джойса, у його романі «Улісс».

«Так, можна трохи так це бачити. Були такі поети, які не є відомі, але в Німеччині, десь сто років тому, це був великий час на зміну для художників, це був час Пікассо. Все мінялося для художників і письменників. І вони робили такі поезії. Слова – були, але більше це був звук. Так, як ви кажете, Джеймс Джойс, той звук, ті слова, були важливою частиною його творчості. І німецькі поети робили цілі поезії. Люди їх не знають, але я би сказав, що якщо ви їх прочитаете, то одразу побачите, що вони дуже подібні до моєї музи-

ки. Теж будуються на звуку піаніно. Бо моя музика бере класичну форму та логіку, але додає там звук піаніно. Традиційній класичній музиці бракує звук клавіш. Твори від Баха, Моцарта чи Бетховена можна перекласти на інший інструмент, і вони будуть прекрасні. Бо там звук піаніно не є дуже важливим. Але моя музика мусить мати цей повний звук, цей повний голос від піаніно».

Оскільки це континуальна музика потоку – а я дивилась на назви ваших альбомів “Corollaries” / «Наслідки» і “The voice of trees” / «Голоси дерев» і слухала їх – в мене виникло питання: якщо це йде як безперервний потік, мені здається, що ці назви, слова, вже зайві.

«Так, це правда. Ім'я творів є вибраними. Вони є, фактично, частиною твору. Це дивно так думати, але вони є важливими. Коли я їх граю, то ці ім'я сидять у самій музиці. І це є для мене важлива річ. І той новий твір, що я зробив, по-англійськи «The sacred thousand» / «Свята тисяча», за тих українських солдатів, і той Азов, що там сиділи і терпіли, тиждень за тижнем. І ця музика потребує їхнє ім'я, і це ім'я, та думка, іде через цілий твір, від початку до кінця».

Ми в Чехії чекаємо на ваші концерти, і ви б могли зробити невеликий анонс. Які твори ви будете виконувати?

«Я буду грати новий твір, «Свята тисяча» / “The sacred thousand” за тих українських солдатів. Воно дуже є за-

Піаніст Любомир Мельник, відомий своїм неперевершеним стилем Continuous music, або музикою безперервного звуку, виступає в Чехії. Поціновувачі віртуозної гри на піаніно матимуть змогу послухати живу музику Любомира Мельника. Кошти, отримані за концерти, виконавець має намір перерахувати на допомогу ЗСУ.

ДАТИ КОНЦЕРТІВ:

Острава, 22 липня,
фестиваль: Colors of Ostrava

Прага, 23 липня, 20:00
клуб-галерея 3. Vřeh,
Nitranská 13, Vinohrady
(на підтримку України)

раз важливим. Я буду грати й другі речі, але це є той твір, яким я буду закінчувати концерт. Бо воно носить у собі красу, ту українську душу, ті українські люди, що там живуть на Україні і там терплять шалено від тої всієї проблеми, що москалі роблять для нас. І я відчуваю, що ця музика якось підтримує їх, навіть коли вони не можуть чути звук від піаніно, як я граю. Але Continuous music має силу, що іде через фізичний світ. Так разом і з тими людьми, що чують цю музику, це робить силу, що іде на Україну, і я думаю, що це буде помагати нашим людям».

Хтось посилає підтримку через молитву, хтось пише статті чи книжки, а ви посилаєте підтримку через свою музику.

«Так. Бо наш світ є дуже дивним тепер. Ті москалі, ті росіяни, вони змінилися. Вони завжди були паскудні люди від самого початку. І вони завжди робили проблеми всюди, де вони йшли. Але останні 30-20 років, я думаю, від того часу, як Путін прийшов і взяв владу, він змінив цілу душу руських людей, і все, так глибоко, що немає слів. Скажемо так, що ті жакливі речі, що москалі тепер роблять в Україні, чи робили останні два роки, якби це було сто років тому, вони би поводитися інакше. Вони би були трохи більше людські. Я гадаю, що під Путіним вони загубили все, що є хоч якесь добре, і не лишилося нічого крім сміття, і чорна душа. Це є жакливо. Я хочу через музику, щоб світ починав розуміти це, бо люди не хочуть розуміти, на жаль».

УКРАЇНСЬКИЙ СПІВ В УСТІ-НАД-ЛАБЕМ

Вона співала для президентів і високих закордонних гостей. Її голосом захоплюються поважні критики і викладачі вокалу. Родом із Донецька, співачка Анастасія Ревякіна останні роки жила в Києві, де викладала дітям естрадний спів. Та у розмірене життя увірвалась повномасштабна війна. Під обстрілами жінка із двома молодшими дітьми вирвалась в евакуацію і вже рік мешкає в чеському місті Усті-над-Лабем. Не виживає, а живе повноцінним життям і допомагає іншим.

Авторка: ОЛЕНА ГОРЯЧЕВА, ukrajina.radio.cz

Устецьким парком лунає український спів. На смартфоні ми переглядаємо кліп, що дивом зберігся у нетрях соціальних мереж. Наньому моя співрозмовниця Анастасія Ревякіна співає свою пісню «Ой, ніченька». Жінка згадує перші кроки у музиці в Донецьку, як відмовилась навчатись у відомого російського викладача. І про те, як Анастасія, естрадна співачка за фахом, закохалась у народний спів й декілька років була часткою славетного хору імені Григорія Верьовки.

«Співала я з самого дитинства. Це мене завжди захоплювало. Українські пісні ліричні, надзвичайні журливі, викликають багато емоцій».

Під спів птахів у парку легкий сум за минулим швидко переростає у важкі спогади про торішні події: як під обстрілами вивозила дітей із Києва, буквально на одній нозі простояла кілька годин в евакуаційному потязі до Львова, як бігла-бігла і бігла, втікала від війни, поки не опинилась в Усті-над-Лабем.

Було дуже важко морально і психологічно, признається Анастасія Ревякіна.

«Надзвичайно страшно було. Надзвичайно. Звуки цих сирен — вони це дуже довго сиділи в голові, і кожен такий різкий звук викликав в мені

божевільний страх. Виїзд із Києва був дуже драматичний: Коли ми їхали вулицями, де вже відбувалися вуличні бої з диверсійними групами, і коли ми бачили розстріляний автобус, обгорілих людей».

Трохи перепочивши, привітна і енергійна Анастасія збрала навколо себе українців, закоханих у народні пісні. Першим з'явився гурток для дітей. І вже за пару місяців маленька капела співала на українських святах і концертах.

«Починалося все з елементарних занять з дітьми, які жили в гуртожитку. Ми займаємося вже майже рік. Вони нарешті адаптувалися, і отой стрес вже позаду».

Спів виявився дуже терапевтичним зняттям для уражених війною дітей, тож ініціативу підтримали чеські громадські організації. Гуртку надали місце для репетицій, сформувалась жіноча капела, і нарешті в колективу з'явилась назва — «Доля». Це доля збрала нас всіх тут, у Чехії, каже Анастасія.

«Веселі пісні — коли вони їх співають, вони починають пританцювувати. Їх буквально розпирє від якогось щастя, від якоїсь радості. Бачити їхні емоції — це для мене дуже важливо».

Весь час у вимушеній еміграції Анастасія Ревякіна не припиняє викладати вокал у Київській дитячій школі мистецтв №5. Поки що заняття продовжуються онлайн. Та, незважаючи на постійні обстріли Києва, вона не дозволила собі пропустити випускний своїх талановитих учнів. До того ж серед випускників була і її дочка Злата. Хтозна: можливо, як мама і старша сестра, вона стане професійною співачкою. Адже життя триває! ■

КРЕАТИВНА ІНКЛЮЗІЯ

Під час війни, чимало родин виїхали з України до Канади, де постали перед труднощами з отримання державної допомоги з соціалізації дітей з обмеженими можливостями. Віза CUAET (канадсько-український дозвіл на екстрені поїздки), яку українцям надала держава, не передбачає для них фінансування необхідних занять з розвитку, а дітям з особливими потребами вкрай необхідно мати можливість здобувати необхідну освіту, ставати повноцінними членами суспільства.

Авторка: ЕЛЬВІРА БОЖАНІ

Під егідою Конгресу Українців Канади (КУК) в Торонто волонтери започаткували проєкт «Креативна інклюзія» – проводять безкоштовні майстер-класи, на яких українські діти з обмеженими можливостями розвивають комунікативні навички одночасно з їхніми здоровими однолітками.

ЛІЗА ЦУР

Ліза Цур, яка мешкає в Канаді майже 30 років, взяла на себе комунікаційну складову проєкту. Каже, що ідея про його відкриття прийшла після довгих місяців спілкування з новоприбулими українцями. Спочатку жінка на волонтерських засадах допомагала родинам з особливими дітками отримати необхідні документи, пройти медичні обстеження, знайти помешкання. Ліза знає добре, через які перипетії доводиться проходити родинам з особливими дітками, адже й сама ростить восьмирічного сина з діагнозом аутист. Коли ж вона зрозуміла, що українським сім'ям з візою CUAET держава не забезпечує безоплатні програми з розвитку дітей то поділилася ідеєю відкриття інклюзивних курсів з новоприбулою киянкою Оленою Дяченко.

Жінки об'єднали свої зусилля і почали діяти. Ліза взяла на себе комунікаційну складову проєкту, Олена – творчу. У заняттях беруть участь як діти з обмеженими можливостями так і діти без відхилень. Усі вони

Ліза Цур

приїхали до Канади рятуючись від війни й у кожного своя складна історія. На майстер-класах проєкту «Креативна інклюзія» діти й дорослі вчаться перш за все толерантності один до одного – разом ліплять, малюють, вирізають та грають в рухливі ігри. Допомогти дітям соціалізуватися в новому суспільстві – головна мета таких зустрічей.

«Перше заняття проєкту «Креативна інклюзія» ми провели в Інституті Святого Володимира, після чого відбулася екскурсія в Українсько-Канадський музей. З тієї зустрічі ми

зробили хороші фото, які допомогли нам презентувати нашу діяльність. Після того уроку ми зрозуміли, яка кількість родин зацікавлена у постійних заняттях – я розпочала пошуки необхідного приміщення для проведення майстер-класів. Зараз у нас вже три локації – дві, в різних районах Торонто, де займаються молодші групи віком від трьох до восьми років, третя – в центрі міста, де зустрічаються діти віком від восьми до тринадцяти років.

Знаєте, усі діти, які приїхали до нас з України мають свої труднощі з со-

ціалізацією, навіть якщо вони не особливі. Всі вони пам'ятають війну, пережили страх і те, що їм довелося раптово покинути звичне середовище – неабиякий стрес для них. У наших групах є гіперактивні або навпаки ті, які хочуть усамітнитися – з різними психологічними травмами. На наших заняттях ми намагаємося, щоб і діти і їхні батьки почувалися затишно. Наші майстер-класи мають терапевтичний ефект. Я помічаю також як вони сприяють новій дружбі між новоприбулими дітьми і батьками, які під час майстер-класів можуть відпочити, поки малеча занурюється у своїй творчості. Діти люблять наші заняття і найкраще визначення цього це питання – чи можна на наступну зустріч привести з собою друга?

Я дуже вдячна нашій волонтерці Олені Дяченко, яка є нашим натхненником ідей й всім іншим волонтерам з України, які залучені у нашому проєкті. Всі ці люди приїхали до Торонто, хтось рік, а хтось і менш як рік тому й пройшли складний шлях з адаптації – більшість й досі його проходять. Вражає, як вони, не дивлячись на всі складнощі, з якими їм доводиться стикатися в чужій країні щодня, готові допомагати своїм землякам. На наших майстер-класах вони повністю віддають свою увагу, любов та тепло діткам. Це надихає рухатися далі, щоб розвивати наш проєкт.»

ОЛЕНА ДЯЧЕНКО

Водночас волонтерка Олена Дяченко, яка розробляє та планує кожне заняття з креативної інклюзії, зауважує, що до зустрічі з Лізою Цур не планувала займатися волонтерством в Канаді. Каже, вистачало своїх турбот і клопоту – знайти роботу на новому місці, житло, вивчити мову, отримати необхідні документи та продовжувати волонтерити для військових України. Втім знайомство з такими ж новоприбулими родинами, їхніми дітками переконало Олену, що необхідно допомагати своїм співвітчизникам. За її словами, щоб будь-яка інша організація мала змогу відтворити заняття Креативної інклюзії, волонтери записують план та структуру проведення майстер-класів й працюють над створенням посібника для колег.

«В Україні я багато працювала з дорослими, але дитячої аудиторії – пообовалася. Це дуже прискіплива, вибаглива та водночас щира на емоції

Олена Дяченко

публіка. Пригадую, як під час перших занять я малювала з Ярославчиком. Хлопчик почав розказувати про свій день й посміхатися мені, а я посмінулася йому у відповідь. Саме тоді вперше за багато місяців війни та всього пережитого, у мене з'явився той емоційний ресурс, яким можна і хочеться ділитися.

Наш пріоритет – це соціалізація дітей. Для цього ми створили різноманітні майстер-класи, що змінюються на кожному занятті, для новизни та розвитку уяви. Ми поєднуємо їх з рухливими іграми, що сприяє командній роботі та співпраці між дітками. Крім того, в деяких наших мистецьких проєктах підкреслюються етнічні теми, а заходи відбуваються зрозумілою для всіх українською мовою.

Зараз у нас три інклюзивні групи у яких разом займаються діти з особливими потребами, їх братики й сестрички та нейротипові дітки. Кожен клас для мене виклик і можливість самій долучитися до нової цікавої арт-техніки, а влітку – це ще й квести на природі для старшої групи та батьків. Ми не просто працюємо з дітьми – ми працюємо з родинами. Намагаємося поділитися з батьками корисною інформацією, надаємо розвиваючі ігри й подарунки для дітей. Ми створюємо коло спілкування, в якому батьки й діти знаходять друзів та обміню-

ються інформацією щодо вирішення проблемних питань. Я дуже радію з того, коли бачу, як добре це працює, як росте і зближується наша група.»

ОЛЕКСАНДРА ТА ОЛЕНКА

Мама сонячної дівчинки Олени киянка Олександра, з перших днів перебування в Торонто дізналася про проєкт «Креативна інклюзія». Її десятилітня донька вже відвідала кілька.

Родина в Канаді менш як два місяці. Жінка розповідає, що довгий час вони не покидали Батьківщину і часто ховалася від вибухів в укриттях. Це погано вплинуло на доньку – вона

Олександра та Оленка

стала скута, не хотіла розмовляти. Та кож жінка з'ясувала, що в Києві на час війни бракує необхідних спеціалістів (логопедів, дефектологів, фізіотерапевтів), які б займалися з донькою.

«У Києві Оленка закінчила перший клас спеціалізованої школи для дітей з особливими можливостями. Ми дуже за неї тішилися, але війна змусила нас покинути домівку. Оскільки в Канаді у нас вже була родина ми вирішили приїхати до Торонто.

Я дуже щаслива, що ми це зробили. Мені подобається, як тут відносяться до сонячних дітей – їх не виділяють із натовпу. Мені важливо, щоб моя донька була частиною суспільства і не відчувала себе іншою.

На інклюзивних курсах Оленка залюбки бере участь у майстер-класах з малювання, ліплення, виготовлення фігур з кольорового картону. А крім того, саме там воєа має можливість погратися з іграшками, яких у неї поки що немає. Для Оленки це щастя! Я радію, що донька знаходить спільну мову й з іншими дітьми. Загалом вона у нас спокійна й приязна дитина і я бачу, що вона потрапила у комфортне для неї середовище. Ми були кілька разів і кожен раз вона добре комунікує й з волонтерами, які проводять заняття.

Я зі свого боку теж шукала спілкування з родинами у яких особливі діти. Мені подобається, що тут я маю можливість обмінятися інформацією з іншими батьками – ми підтримуємо один одного й допомагаємо долати перепони.

Зараз моя мета зосередитися на тому, щоб наша родина змогла отримати статус постійного жителя Канади. Це відкриває багато можливостей для моєї Оленки – додаткові навчання, програми з розвитку, медичне страхування.»

НАТАЛІЯ ТА МАРКО

Мама шестирічного Марка Пані Наталя дізналася про те, що у її дитини аутизм завдяки обстеженням вже у Торонто. Допоки у її сина немає можливості відвідувати державні програми вони разом відвідують інклюзивні курси щосуботи.

«Оскільки ми зараз не маємо статусу постійного жителя Канади то ці майстер-класи з волонтерами – єдині доступні для нас заняття. Це наш острівець з можливостями.

Ми мешкали в Києві й ще до початку війни Марко дуже важко пережи-

вав події, які вже на той час відбувалися в Україні. А коли довелося покинути країну, переїздити з міста у місто, з квартири на квартиру – у дитини стався регрес. З ним стало важко. Наприклад, під час стресу він міг тижнями не їсти й не пити й закритися від усіх. У мене опускалися руки. Я не розуміла, що я роблю не так, чому моя дитина від мене

Наталя та Марко

відсторонюється й сприймає вороже. Та коли ми приїхали до Канади й нарешті місяць стабільно жили на одному місці, син став трошки заспокоюватися.

Зараз він залюбки відвідує інклюзивні заняття, адже тут у нього

є стабільність, яка його заспокоює – він зустрічає знайомих дітей, дорослих, волонтерів. Марко зрозумів, що йому нічого не загрожує в даному середовищі. Ці зустрічі для нього вже важлива складова його життя. Це осередок його спілкування й соціалізації. Для мене головне, щоб він навчився довіряти й комікувати з іншими не побоюючись цього.»

Проект «Креативна інклюзія» розвивається, а я його волонтери мріють про те, щоб інклюзивні курси були доступні не тільки для українців, які живуть в Торонто, а й за межами міста. Вже є й перші надбання – «Креативна інклюзія» отримала мистецький грант від Благодійної організації Shevchenko Foundation. Попит на майстер-класи зростає! За словами Лізи Цур зараз в заняттях беруть участь майже 40 дітей й список охочих щодня більшає.

«Ми пишаємося нашими досягненнями за ці сім місяців. Потрібно було заявити про себе і ми це зробили! Мені дуже приємно, що ми не стоїмо на місці й розвиваємося. До нас уже вишикувалася черга з охочих і я шукаю можливості, щоб усіх залучити. Хочу сказати, що вже є прохання відкрити інклюзивні заняття, від української громади у місті Ошава, що не далеко від Торонто. Там зацікавилися нашим методом проведення майстер-класів. Ми зі свого боку готові їм допомогти як з фінансуванням, так і поділитися волонтерським досвідом щодо практичних занять у дитячих групах. Наша мрія – це, щоб подібні інклюзивні класи запрацювали й в інших колективах. Дуже важливо підтримувати такі ініціативи й давати можливість особливим та здоровим дітям порозумітися та вибудувати модель толерантного суспільства.» ■

МІНОСВІТИ ЧЕХІЇ З НАСТУПНОГО ШКІЛЬНОГО РОКУ БУДЕ ОПЛАЧУВАТИ РОБОТУ УКРАЇНСЬКИХ АСИСТЕНТІВ ПЕДАГОГА

Кошти будуть надані і на зарплати, і на інші видатки шкіл, пов'язані з роботою асистентів. Конкретні умови фінансування міністерство уточнить у липні.

Метою роботи українського асистента педагога є підтримувати інтеграцію біженців із України в чеські школи. За новою методикою Міносвіти, зміненою на наступний навчальний рік, асистенти, роботу яких оплачує міністерство, мали б працювати в класах, у яких українські учні вчать разом із іншими дітьми. Залучення ж асистентів у переважно чи повністю українських класах міністерство вважає безпідставним.

«Підтримка інтеграційної діяльності в школах абсолютно необхідна для успішної інтеграції українських дітей у чеську освітню систему. Так що школи можуть за рішенням міністра освіти і в наступному навчальному році розраховувати на підтримку мовної підготовки і фінансування українських асистентів педагога так само, як це було в 2022/2023 навчальному році», — сказала агентству СТК речниця Міністерства освіти, молоді і спорту Чехії Анета Леднова.

Метою роботи українського асистента педагога є підтримувати інтеграцію біженців із України в чеські школи. За новою методикою Міносвіти, зміненою на наступний навчальний рік, асистенти, роботу яких оплачує міністерство, мали б працювати в класах, у яких українські учні вчать разом із іншими дітьми. Залучення ж асистентів у переважно чи повністю українських класах міністерство вважає безпідставним.

Відповідно до методики, український асистент педагога має знати чеську мову до такої міри, щоб бути здатним добре виконувати свою роботу в класі. Знання мови перевіряє директор школи на співбесіді.

Від вересня до грудня 2022 року фінансування на суму близько 114 мільйонів крон на роботу українських асистентів розділили 583 школи. Від січня цього року Міністерство освіти надало 552 школам близько 218 мільйонів крон на платню асистентам та інші супутні витрати.

На фінансування для українських асистентів педагога дотепер мали право дитячі садки й основні школи, в яких вчиться принаймні десять українських дітей. Середні школи і консерваторії, що до них прирівняні, могли просити про таке фінансування в разі, якщо в них було хоча б двадцять студентів із України.

Цієї весни в чеських школах працювало, за даними Міносвіти, 2090 громадян України з тимчасовим захистом; минулого вересня їх було на 526 менше. Станом на кінець березня 317 із них працювали на посаді вчителя, 694 українці були працевлаштовані як інші педагогічні працівники, і ще 1076 осіб працювали на непедагогічних посадах.

У дитсадках, основних і середніх школах у Чехії в той самий час училась 51 281 дитина українських біженців — це склало 2,8 відсотка від усіх учнів цих навчальних закладів у Чехії. ■

КЛІЩОВИЙ ЕНЦЕФАЛІТ. НЕ РИЗИКУЙ СВОЇМ ЗДОРОВ'ЯМ!

*Літо люблять майже всі. Літом можна скуштувати найсмачніші овочі та фрукти. Літом приємно купатися у відкритих водоймах. Літом ми вдягаємо легкий одяг і насолоджуємося сонячним теплом та прогулянками на свіжому повітрі. Чехія приємно вражає кількістю парків, лісів, садів. Але водночас поширеність зелених лісів та зелених зон збільшує ризик контакту з кліщами, контакт з якими наражає людину на ризик захворіти низкою інфекційних захворювань, одне з яких – вірусний енцефаліт. Тяжке запалення головного мозку виникає у деяких людей після укусу кліща (*Ixodes ricinus*) – паразита, який живе в траві та на деревах і харчується кров'ю тварин та людей.*

Матеріал надав: PROJEKT: UNICEF- „UKRAJINA“ „MEDIÁTOR PODPORY ZDRAVÍ PRO UKRAJINU“

Крім вірусного енцефаліту, кліщі переносять інші небезпечні для людини інфекційні захворювання: хворобу Лайма (бореліоз), туляремію, бабезіоз, бартофельоз, рикетсіоз. Зазвичай, з кліщами людина стикається в будь-якій зеленій зоні: лісах, парках, садах.

В Чеській Республіці кліщі живуть у листяних і змішаних лісах, на луках, у парках, у чагарниках на висоті 200-800 метрів над рівнем моря. Але, зважаючи на потепління клімату, з кліщами можливо зустрітися і на висоті до 1100 метрів над рівнем моря. Кліщі найбільш активні з березня по листопад. Небезпечними вірусами та бактеріями кліщі заражаються під час укусу тварин, які в природі відіграють роль резервуару інфекційних агентів. Самому кліщу ці інфекційні агенти шкоди не завдають. А коли кліщ кусає людину, то віруси та бактерії спричиняють інфекційне захворювання.

// Літо пов'язано і з небезпекою, перш за все небезпекою виникнення і поширення інфекційних захворювань, одне з них – кліщовий енцефаліт //

Кліщі проходять декілька стадій розвитку, і в будь-якій стадії можуть бути джерелом інфекції. Ризик зараження інфекцією залежить від тривалості знаходження кліща в шкірі людини і від дотримання

техніки видалення кліща. Лікарі виділяють групу ризику людей, які частіше за інших потерпають від укусів кліщів. Це туристи, дачники, садівники, рибалки, працівники лісу, мисливці, човнярі, грибники, любителі геокешингу, любителі натуральних продуктів, власники собак і кішок, велосипедисти, безхатьки. Проте в зоні ризику знаходяться всі жителі Чехії, які в сезон кліщів перебувають на природі або в міських парках, у тому числі діти.

В сьогоденні головним інструментом профілактики кліщового енцефаліту залишається щеплення.

днями України приділяють увагу техніці видалення кліща, розбирають з дітьми та дорослими прості але ефективні правила поведінки на природі, говорять про щеплення від вірусного енцефаліту. З досвіду відомо, що людей частіше цікавлять наступні питання.

До яких частини тіла, найчастіше, чіпляється кліщ?

Зазвичай кліщі «люблять» чіплятися під пахвами, на статевих органах, під колінами – там, де тепло і волого. Але знайти їх можна будь-де на тілі.

Коли кліщ вгризається в шкіру, це боляче?

Кліщ занурюється в шкіру безболісно. Після занурення не викликає свербіння, а перші неприсмні відчуття можуть з'явитися лише через кілька годин або навіть днів. Однак, увесь цей час кліщ залишається небезпечним і несе загрозу здоров'ю людини.

Як правильно видалити прикріпленого кліща?

Кліща необхідно збризнути йодочи спиртовмісним дезінфікуючим

засобом аби знищити віруси та бактерії на тілі кліща. Потім вдягнути одноразові рукавички і спеціальною пластиковою картою, яку можна купити в аптеці, або дуже тонким пінцетом захопити кліща ближче до головки і притиснути до поверхні шкіри. Ворушінням з боку в бік і спрямованим вертикально потягуванням витягніть кліща з тіла. Після видалення кліща ранку продезінфікуйте та, якщо вона великого розміру, заклейте пластыром.

Кліща витягнули. Що з ним робити?

Може, змити в туалеті або викинути до смітника? Науковий підхід вчить нас, що буде правильно загорну-

- ✓ Уникайте сидіння на траві, використовуйте килимки.
- ✓ Після прогулянки у лісі або парку ретельно огляньте одяг в коридорі, перейдіть до кімнати і огляньте всі оголені частини тіла.
- ✓ Якщо знайшли кліща, видаляйте його якомога швидше, щоб знизити ризик зараження, а потім загорніть в папір та спаліть.
- ✓ По закінченні прогулянки варто перевіряти на кліща своїх домашніх улюбленців!
- ✓ Після видалення кліща

// Нудота, головний біль, біль у м'язах та суглобах, підвищення температури, швидке погіршення самопочуття – це «червоні прапорці» енцефаліту //

ти кліща в папір і спалити. Таким чином, ми забезпечимо оточуюче середовище і самих себе від контактів з небезпечними вірусами.

Моя бабуся наносила на кліща олію. Що тут не так?

Категорично не можна наносити на кліща олію або креми. Коли кліщ не може дихати, він починає блювати і, таким чином, розповсюджує небезпечні віруси та бактерії зсередини.

Як мушу поводитися на природі або на прогулянці?

- ✓ Збираючись на природу, вдягніть світлу сорочку з довгими рукавами, довгі штани, та закрите взуття. Штани заправте у шарпетки або у високі черевики.
- ✓ Перед прогулянкою нанесіть репелент проти кліщів.

продовжуйте жити звичайним життям. Не займайтеся самолікуванням і не приймайте антибіотик, тому що так порадила сусідка.

- ✓ При ознаках поганого самопочуття терміново зверніться до лікаря.

Коли варто звернутися до лікаря?

Інколи на місці прикріплення кліща шкіра червоніє і набрякає. Оскільки це може бути першим симптомом хвороби Лайма (бореліоз), подбайте про найближчий термін у практичного лікаря або педіатра. Лікар огляне вас, визначить подальші дії та, можливо, призначить лікування.

Швидке погіршення самопочуття, виникнення нудоти, головного болю, болю у м'язах та суглобах або підвищення температури може бути першими ознаками вірусного

енцефаліту. Не чекайте допоки само минеться і не витрачайте час на самолікування народними засобами. Не ризикуйте! Ідіть до лікаря, який разом з вами визначить подальші дії. Майте на увазі, що в такому випадку вранці можна підійти до ординації без запису. Не забудьте лише взяти страховий поліс.

Коли і де можна щепитися від кліщового енцефаліту?

Щепитися від кліщового енцефаліту в Чеській Республіці пропонують від одного року життя. Вакцина визнана достовірно безпечною, а її вартість на 50% покриває медична страховка. Тренер-медіатор продемонструє вакцини, які використовуються в Чехії і відповідь на ваші запитання.

Слідкуйте за оголошеннями на нашій сторінці Фейсбука «Інформа-

ційна підтримка здоров'я українців у Чеській Республіці». Чекаємо на вас на наших зустрічах. Не ризикуйте своїм здоров'ям! Нехай літо несе вам лише тепло і задоволення! ■

Інформаційна підтримка здоров'я українців у Чехії

ЯК УКРАЇНА СИНХРОНІЗУВАЛАСЯ З ЄВРОПЕЙСЬКОЮ ЕНЕРГОСИСТЕМОЮ

Протягом 24–26 лютого 2022 року українські енергетики мали протестувати незалежність нашої енергосистеми від Росії та Білорусі. Таких випробувальних періодів мало бути два – взимку під час високого навантаження енергосистеми та влітку під час низького, щоб уже наступного року Україна остаточно приєдналася до європейської енергосистеми.

Матеріал: ДІАНА СЯРКІ, KUNSH.T.COM.UA

У цьому матеріалі ми розповідаємо, який шлях Україна пододала, щоб енергетична синхронізація з Європою стала можливою, і які перспективи й виклики нас чекають.

Цей матеріал створено за підтримки бренду YASNO, який постачає електроенергію більш як трьом мільйонам українців. Ми звикли, що електрика у розетках є завжди. Та обстріли енергетичної системи показали, що не варто сприймати її як належне. Завдяки зусиллям енергетиків українські домівки отримували струм навіть у найважчі часи.

Тож за кілька годин до нападу українську енергосистему від'єднали від російської та білоруської. І вона не просто довела, що може працювати в ізольованому режимі, а й вистояла в умовах бойових дій і ядерного шантажу. Тому з «легкої» руки Росії тестдрайв переріс у постійну практику. Мінергетики України відмовилося приєднатися назад до енергомереж Росії та Білорусі, а «Укренерго», головний оператор системи передачі електроенергії нашої країни, подало заявку про прискорену синхронізацію з енергосистемою континентальної Європи ENTSO-E. Молдова, до речі, теж подала таку заявку. Їх схвалили, і Україна стала¹ членом «енергетичного Євросоюзу» 16 березня 2022 року.

Довгий шлях починається з першого кроку

Вперше Україна подала заявку на приєднання до енергетичного об'єд-

нання європейських країн UCTE у 2006 році (згодом цей орган ліквідували шляхом об'єднання з ENTSO-E — Європейською мережею операторів системи передачі електроенергії, яку створили у 2009 році). Наразі ENTSO-E об'єднує² 35 країн європейського континенту й відповідає за скоординовану роботу європейської енергетичної системи — найбільшої об'єднаної електричної мережі у світі.

Щоправда, реальна підготовка до синхронізації почалася тільки в 2017 році. Тоді Україна та Молдова підписали угоду про умови майбутнього об'єднання. Оскільки наші енергосистеми значною мірою пов'язані, то ми готувалися до синхронізації з ENTSO-E паралельно з Молдовою.

Ми мали випробувати автоматичне регулювання на енергоблоках восьми електростанцій, створити математичну модель нашої енергосистеми

й дослідити стійкість енергосистем України та Молдови при синхронній роботі з європейською енергосистемою тощо. На щастя, українська сторона встигла виконати ключові технічні умови до початку повномасштабного вторгнення, завдяки чому в березні 2022 року нашу заявку про прискорену синхронізацію схвалили.

Загалом за ці п'ять років у модернізацію української енергетичної інфраструктури, зокрема IT-інфраструктуру та кіберзахист, інвестували³ понад 600 мільйонів євро. А ще «Укренерго» підписало⁴ договір з ENTSO-E про обмін даними на Transparency Platform щодо навантаження, пропускної спроможності та балансування нашої енергосистеми. На цій платформі будь-хто може безплатно подивитися на дані енергетичних систем європейських країн, а тепер і України.

Та насправді є одна територія, яка

була синхронізована з мережею континентальної Європи ще з липня 2003 року. Це так званий Бурштинський «енергетичний острів» у межах Закарпатської, Івано-Франківської та Львівської областей. Ця частина енергосистеми була від'єднана від загальноукраїнської та об'єднана з електромережами Словаччини, Угорщини та Румунії, завдяки чому Україна могла експортувати електроенергію.

Перш ніж синхронізувати Бурштинський «енергетичний острів»⁵ з Європою, у 2000–2002 роках на місцевих електростанціях модернізували системи управління та регулювання потужності, а також провели однорічне тестування системи в режимі «паралельної експлуатації» з європейськими сусідами.

«Бурштинський енергоострів» став своєрідним тест-драйвом енергетичної синхронізації України з Європою. Він не тільки успішно функціонував, а й забезпечив нас цінними знаннями про європейські стандарти роботи й безпеки. Після повної синхронізації української енергосистеми з ЄС «енергоострів» припинив своє існування.

Це був довгий шлях. З моменту подання заявки на приєднання до європейської енергетичної системи до її схвалення в Україні змінилися чотири президенти й 10 урядів. Які перспективи та виклики на нас чекають у зв'язку з цим?

Вікно можливостей і турбулентності

Приєднання України до європейської енергосистеми вплине на різні сфери: від енергетичної безпеки Європи до ціни електроенергії для кожного українця. Почнімо з посилення енергетичної безпеки у Західній і Центральній Європі.

Роками Росія використовує енергоресурси як важіль впливу у світі. І повністю відмовившись від енергетичної співпраці з агресором, ми показали Європі приклад, що бути енергетично самостійними та незалежними від Росії та Білорусі можливо.

Голова правління НЕК «Укренерго» Володимир Кудрицький назвав⁶ приєднання України до ENTSO-E геополітичною поразкою Росії в енергетичній сфері. За його словами, «в енергетичній доктрині РФ записано, що Росія буде протидіяти від'єднанню від своєї енергосистеми енергосистем країн-сусідів. Насамперед йдеться про Україну і країни Балтії. Тому для РФ синхронізація енергосистеми України з європейською — це поразка. Вона

продемонструвала, що у неї немає реальних інструментів для протидії євроінтеграції української енергетики». Та й інших країн теж. Відразу в березні 2022 року в медіа з'явилися новини про те, що Латвія, Литва та Естонія хочуть пришвидшити від'єднання від енергопростору з РФ та Білоруссю до 2025 року.

Ще одна грань здобутої енергонезалежності проявляється в тому, що ми тепер можемо швидко отримувати аварійну допомогу від ЄС на контрактній основі, як і країни ЄС — від нас, зменшуючи при цьому залежність від російського газу та інших енергоресурсів РФ. Неочевидним плюсом у цьому є те, що в нас зменшиться потреба у підтриманні великих резервів електроенергії, й ми зможемо більш гнучко їх розподіляти.

На думку фахівців з екологічної організації «Екодія»⁷, енергетична синхронізація України є «важливим кроком до прискорення енергетичного переходу в Україні та декарбонізації енергетики». Адже такий крок накладає на нас зобов'язання щодо збільшення частки електроенергії з відновлюваних джерел після закінчення війни. Наприклад, нам буде потрібно поступово припинити роботу застарілих електростанцій на викопному паливі. Тому що доєднавшись до ENTSO-E, ми погодилися з їхніми цінностями. А ENTSO-E відіграє центральну роль у тому, щоб Європа стала першим кліматично нейтральним континентом до 2050 року.

Попередній досвід експорту електроенергії з України в ЄС підсвітив проблему так званого витоку вуглецю (англійською carbon leakage). Коли європейські країни отримували дешеву українську електроенергію, а шкідливі відходи від спалювання вугілля на застарілих теплових електростанціях залишалися в Україні. Тому синхронізація України з ENTSO-E ще й із цього боку спонукає нас не затягувати з переходом від викопного палива до відновлюваних джерел енергії.

Важливим зобов'язанням України у межах синхронізації є також адаптація нашого законодавства відповідно до європейського регламенту щодо цілісності та прозорості гуртових енергетичних ринків. Для споживачів це означатиме обґрунтовані й стабільні ціни на електроенергію. Зараз в Україні діє єдиний тариф на електроенергію для всіх побутових споживачів, але це зміниться з впровадженням європейських стандартів. Соціальну ціну за електроенергію

зможуть платити лише вразливі групи населення, а інші оплачуватимуть рахунки за ринковими цінами.

Від синхронізації ми матимемо свої економічні переваги. Наприклад, інвестиції для модернізації інфраструктури та розвитку нових технологій. Також, за оцінками Світового банку експортного потенціалу України, ми зможемо отримувати 1,5 мільярда євро щороку. Адже наші виробники зможуть експортувати електроенергію за кордон за вищими цінами, ніж всередині України. З іншого боку, імпорт також може бути дорожчим, ніж внутрішні ціни.

Пожинаємо перші плоди

16 березня 2023 року ENTSO-E привітала Україну з річницею синхронізації. За їхньої підтримки ми змогли підвищити стабільність нашої енергосистеми в умовах регулярних обстрілів і енергетичного терору, наприклад, взимку під час блекаутів. Енергетична синхронізація з ЄС дозволила нам завдяки імпорту зменшити аварійні відключення електроенергії та більш швидко відновлювати систему після російських атак на критичну інфраструктуру.

Крім цього, у червні 2022 року в Україні відновили комерційний експорт надлишків електроенергії в ЄС. І це вигідно не лише для нашого фінансового ринку, а й для енергетичної незалежності Європи. За оцінкою Міністерства енергетики, зробленою у травні 2022 року¹³, експорт електроенергії з України може замінити 17% постачань російського експорту газу до ЄС.

Унаслідок синхронізації українське Міністерство енергетики отримало 8,7 мільярда гривень за доступ до міждержавних перетинів і в межах покладених на експортерів обов'язків. Завдяки цим коштам Україна зменшила свої борги на ринку електроенергії, а населення змогло продовжити оплачувати рахунки за електроенергію за пільговими цінами.

Як показав перший рік синхронізації, приєднання України до європейської енергосистеми відкриває перед нами нові можливості для посилення енергетичної незалежності й інвестиційної привабливості, озеленення нашої енергетики та покращення інфраструктури. Разом з тим, викликів теж не уникнути, зокрема у сфері впровадження нових технологій і європейського регламенту. Та щонайменше одну перемогу в енергетичній сфері ми вже здобули. Залишилося її закріпити. ■

ЧИ НАТО ЗАПРОСИТЬ УКРАЇНУ?

Це сталося п'ятнадцять років тому в Бухаресті. Найпотужніший член НАТО, Сполучені Штати Америки, був готовий запропонувати Україні та Грузії План дій щодо членства в НАТО, але його зусилля завадили двом незначним у військовому відношенні та історично умиротворюваним Росії членам Франції та Німеччині. Натомість Україні та Грузії було надано безглузді запевнення НАТО, що обидві країни одного дня стануть членами НАТО.

Підготував: АСКОЛЬД ЛОЗИНСЬКИЙ

Нечесним посередником у цьому була Ангела Меркель, пов'язана зі Східною Німеччиною, та агентом КГБ Путіним із Дрездена, яка продовжувала виконувати цю нещирю роль протягом наступного десятиліття. Меркель була канцлером Німеччини 16 років. Її біографія як члена Комуністичної вільної німецької молоді, її вибір вивчати російську мову, щоб вона могла просуватися в східнонімецькому суспільстві, її зустріч і весілля зі своїм першим чоловіком у СРСР, її небажання приєднатися до східнонімецького дисидентського руху, звичайно заслуговує певної уваги, пояснюючи її давню прихильність до російського глобального злочинця та її перешкодження вступу України до членства в НАТО.

Росія осмілилася. Через місяць напала на Грузію, вторглася на її територію, що призвело до замороженого конфлікту в Абхазії та Південній Осетії, який триває досі. Медведєв своїм указом проголосив обидва регіони незалежними державами. Водночас росія спрямувала свої зусилля на Україну за допомогою енергетичних та інших механізмів, розпалюючи розбрат між політичними лідерами України, що призвело до фальсифікації виборів і перемоги російського сурогату Януковича, який продовжив російський контроль над кримським Севастополем ще на 25 років і скоротив українську армію до менш ніж 10 тисяч тіл. На той час, коли народ України зміг витіснити російський сурогат у лютому 2014 року, Україна дозріла для російського вторгнення. І ось захоплено Крим та анексовано його шляхом фейкового референдуму. Україна почала відбудовувати свою армію, але НАТО

повторював старий рефрен про майбутнє членство України в НАТО.

Коментатори, не тільки проросійські, не раз висловлювали думку, що у війні винен Захід. Насправді це результат нерозумності та, можливо, дій таких лідерів як Меркель, бездіяльності Обами та Макрона, політичного невігластва Трампа та інших.

Є два шляхи завершення війни в Україні. Повна українська перемога, яка потребує не лише повернення до кордонів січня 2014 року, а й розпаду сусідньої імперії зла шляхом деколонізації. Це займе багато часу і коштів багатьох життів. Більш життєздатне рішення полягає в тому, аби Вільнюський саміт прийняв Україну як члена НАТО якнайшвидше.

Дехто стверджував, що Україну можуть не прийняти, поки триває війна. У Статуті НАТО такої заборони немає.

Зараз настав час для НАТО серйозно протистояти російській агресії.

Результатом було б подальше послаблення російського щура, який ховається в тісному кутку Кремля.

Відносини між Україною і НАТО почалися 1992 року. Україна подала заявку на отримання Плану дій щодо членства у 2008 році, які були відкладені Україною після президентських виборів 2010 року (В. Янукович). Після військового вторгнення росії в Україну та парламентських виборів у жовтні 2014 року новий уряд поставив вступ до НАТО пріоритетом. На Брюссельському саміті в червні 2021 року лідери НАТО підтвердили рішення, що Грузія й Україна стануть членами Альянсу з Планом дій щодо членства. 30 вересня 2022 року Україна подала заявку на пришвидшений вступ до НАТО на тлі анексії окупованих територій росією (скор.). ■

СУБОТНЯ УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА «ЕРУДИТ» В ПРАЗІ ЗАПРОШУЄ

- Бажаєте отримати українську освіту за кордоном?
- Ви хочете знати традиції та звичаї нашого народу?
- Ви готові наполегливо працювати над собою?

НАБІР УЧНІВ (1-11 класи).

В нас ви отримаєте документ державного зразка України.

Адреса:

Прага 1, ZŠ Uhelný Trh 4
www.erudyt.cz,
facebook.com/Erudyt,
susherudyt@gmail.com,
тел. +420 774 497 994

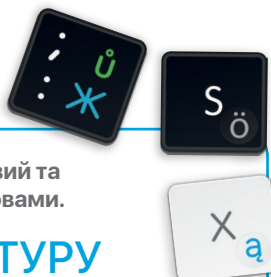
PORTAL UA

Відскануйте QR-код та перейдіть на портал

WWW.PORTALUA.CZ

KEYOVERLAY.com
НАКЛЕЙКИ НА КЛАВІАТУРУ

Ми раді вам запропонувати простий, дешевий та швидкий спосіб як легко писати різними мовами.

НАКЛЕЙКИ НА КЛАВІАТУРУ

В асортименті інтернет магазину знайдете понад 50 мов та різні мовні комбінації (наприклад чесько-українсько-російсько-англійська комбінація розкладок в одному). Пропонуємо наклейки різних форм, кольорів (від білого до люмінесцентного і навіть золотого) на прозорому, чорному чи білому фоні.

Для реалізації наклейок була вибрана найякісніша технологія друку та матеріал з високою фіксацією і низькою товщиною, що гарантує стійкість наклейки на клавіші та комфорт при друку. Усі стікери мають захисний шар (ламінування) для забезпечення їх довговічності. Завдяки універсальному формату, підходить для будь-якого типу та моделі клавіатури.

🌐 www.prelepkyanaklavesnici.cz
✉ info@prelepkyanaklavesnici.cz
☎ +420 721 751 155

English version:
🌐 www.keyoverlay.com

СКИДКА 20%

при закупівлі
будь-яких наклейок
та безкоштовна
доставка
при закупівлі
над 500 Крон
Код для скидки:
porohy

HERECKÉ WORKSHOPY SE ZAMĚŘENÍM NA LIDOVÝ ZPĚV PRO DOSPĚLÉ

АКТОРСЬКІ ВОРКШОПИ ЗІ СПРЯМУВАННЯМ НА
НАРОДНИЙ СПІВ ДЛЯ ДОРΟΣЛИХ

VERONIKA POZNIAK

Diakonie
Československé církve evangelické

PŘIŠLI S MÁLEM

PŘINÁŠEJÍ MNOHEM VÍC

„Kvůli válce jsem musela svou zemi opustit.
Díky vám ale můžu začít nový život.
A jako učitelka vám vaši laskavost vrátit.“

ANASTASIA - UPRCHLICE Z VINNYCJA

zacitspolecne.cz